

1. "Захиргааны байгууллага" гэдэгт юуг ойлгох вэ?

Нийтийн ашиг сонирхлыг илэрхийлэн засагласан шийдвэр гаргадаг, торийн гvйцэтгэх эрх мэдлийг хэрэгжvүлдэг тов, орон нутгийн бvх байгууллага, тvvнчлэн Засгийн газрын байгууллагын зарим vүргийг толоолон гvйцэтгэдэг Засгийн газрын бус байгууллага, хууль болон нийтийн эрх зvйн гэрээний vндсэн дээр бусдыг захирамжилсан шийдвэр гаргаж, нийтлэг вйлчилгээ vзvүлдэг сургууль, эмнэлэг, холбоо, харилцаа, эрчим хvчний зэрэг байгууллагын захиргаа, нутгийн оороо удирдах ёсны болон шашны байгууллага зэрэг нийтийн эрх зvйн субъект болох байгууллагыг хамруулан ойлгоно.

2. "Захиргааны албан тушаалтан" гэж хэн бэ?

Энэ нь Нийтийн ашиг сонирхлыг илэрхийлэн засагласан шийдвэр гаргадаг, торийн гvйцэтгэх эрх мэдлийг хэрэгжvүлдэг тов, орон нутгийн бvх байгууллага, тvvнчлэн Засгийн газрын байгууллагын зарим vүргийг толоолон гvйцэтгэдэг Засгийн газрын бус байгууллага, хууль болон нийтийн эрх зvйн гэрээний vндсэн дээр бусдыг захирамжилсан шийдвэр гаргаж, нийтлэг вйлчилгээ vзvүлдэг сургууль, эмнэлэг, холбоо, харилцаа, эрчим хvчний зэрэг байгууллагын захиргаа, нутгийн оороо удирдах ёсны болон шашны байгууллага зэрэг нийтийн эрх зvйн субъект болох байгууллагын нийтийн эрх зvйн хvрээнд захирамжлах, зохион байгуулах бvрэн эрхийг бие даан хэрэгжvүлдэг торийн жинхэнэ албан хаагч, тvvнчлэн нийтийн эрх зvйн холбогдолтой асуудлаар бусдыг захирамжилсан шийдвэр гаргадаг торийн бус албан тушаалтан юм.

3. Захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаан дахь "иргэн" гэдэгт хэнийг хамруулан vздэг вэ?

vүнд Монгол Улсын иргэн, гадаад улсын иргэн, харьяалалгvй хvнийг хамруулна.

4. "Захиргааны акт" гэж юу вэ?

Нийтийн эрх зvйн хvрээнд vүссэн тодорхой нэг тохиолдлыг зохицуулахаар захиргааны байгууллага, албан тушаалтнаас амаар буюу бичгээр гаргасан захирамжилсан шийдвэр болон эрх зvйн vр дагавар шууд бий болгодог нэг удаагийн захирамжилсан бусад арга хэмжээ /вйлдэл, эс вйлдэхvй/ болон захиргааны байгууллагын хэм хэмжээ тогтоосон шийдвэр /зарлиг, тогтоол, дvрэм, заавар, журам/-ийг захиргааны актад хамааруулна.

5. "Эс вйлдэхвй" гэдэгт юуг ойлгох вэ?

Иргэн, хуулийн этгээдээс эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлоо хэрэгжvvлэх, хамгаалуулахаар гаргасан гомдлыг хянан шийдвэрлэх вvргээ захиргааны байгууллага, албан тушаалтнаас хуульд заасан хугацаанд биелvvлээгвй буюу шийдвэрлэхгвй орхигдуулсныг ойлгоно.

6. "Нэхэмжлэл" гэж юуг хэлэх вэ?

Иргэн, хуулийн этгээдээс захиргааны хууль бус актын улмаас зорчигдсон эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлоо хамгаалуулахаар захиргааны хэргийн шvvхэд хандаж гаргасан оргодлийг хэлнэ.

7. "Гомдол" гэж юуг хэлэх вэ?

Захиргааны хууль бус актын талаар тухайн байгууллагын удирдах дээд шатны нь байгууллага, албан тушаалтанд болон шvvхэд хандаж гаргасан нэхэмжлэлээс бусад оргодлийг хэлнэ.

8. Захиргааны хэргийн шvvхийн хянан шийдвэрлэх маргаанд юуг багтаах вэ?

Монгол Улсын Засгийн газрын гишvvн /Еронхий сайд, сайд/, Монгол Улсын яам, Монгол Улсын Засгийн газрын тохируулагч болон хэрэгжvvлэгч агентлаг, Торийн албаны Зовлол, тvvний салбар байгууллага, Монголбанк, Санхvvгийн зохицуулах хороо, яамны харьяа болон харьяа бус захиргааны акт гаргадаг бие даасан агентлаг, тvvнтэй адилтгах газар, зовлол, товчоо, тов, сан зэрэг байгууллага, аймаг, нийслэл, сум, дvvрэг, баг, хорооны Засаг дарга, аймаг, нийслэлийн Засаг даргын дэргэдэх тохируулагч болон хэрэгжvvлэгч агентлаг /хэлтэс, газар/, улсын хяналт шалгалтын болон захиргааны хяналтын байгууллага, тэдгээрийн хянан шалгагч, байцаагч, цагдаагийн, тагнуулын, хилийн цэргийн байгууллага, тvvний захиргааны таслан зогсоох болон шийтгэлийн арга хэмжээ авах эрх бvхий бvх албан тушаалтан, аймаг, нийслэл, сум, дvvргийн иргэдийн Толоологчдийн Хурал, баг, хорооны иргэдийн нийтийн Хурал, тэдгээрийн Тэргvvлэгчид, торийн ба холимог омчийн сургууль, эмнэлэг болон холбоо, харилцаа, эрчим хvчний системийн захиргаа зэрэг вйлчилгээг нь нийтээс заавал хэрэглэдэг байгууллага, сvм хийдийн захиргаа, шийдвэр, вйл ажиллагааг нь захиргааны хэргийн шvvхэд давж гомдол гаргаж байхаар хуульд тусгайлан заасан нийтийн эрх зvйн субъект болох бусад байгууллага, албан тушаалтны зовхон гадагш /бусдаас/ дагаж мордох буюу заавал биелvvлэх захиргааны акт нь захиргааны хэргийн шvvхэд хамаарна.

Харин шvvх, прокурорын байгууллага, тvvнчлэн эрvvгийн хэрэг бvртгэх, мордон байцаах болон шvvхийн шийдвэр гvйцэтгэх байгууллагын байцаан шийтгэх, эсхvл Шvvхийн шийдвэр гvйцэтгэх тухай хуулийн дагуу явуулсан вйл ажиллагааны талаар иргэн, хуулийн этгээдээс шvvхэд гаргасан гомдлыг эрvvгийн болон иргэний хэргийн шvvх хянан шийдвэрлэнэ.

9. Захиргааны хэргийн шvvхэд нэхэмжлэл гаргах эрх хэдийд vvcэх вэ?

Иргэн, хуулийн этгээд дараахь тохиолдолд захиргааны хэргийн шvvхэд нэхэмжлэл гаргах эрхтэй:

- 1.хуульд тусгайлан заасан;
 - 2.дээд шатны захиргааны байгууллага, албан тушаалтнаас Захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 8 дугаар зvйлд заасан журмын дагуу гаргасан шийдвэрийг эс зовшоорсон;
 - 3.захиргааны байгууллага, албан тушаалтан Захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 8 дугаар зvйлд заасан журмын дагуу гаргасан шийдвэрийг биелvvлээгvй;
 - 4.шууд харьяалах дээд шатны захиргааны байгууллага, албан тушаалтанд гаргасан гомдлыг хуульд заасан хугацаанд хянан шийдвэрлээгvй.
- Tvvнчлэн харьяалах дээд шатны захиргааны байгууллага, албан тушаалтан байхгvй бол иргэн, хуулийн этгээд нь зорчигдсон эрхээ хамгаалуулахаар захиргааны байгууллага, албан тушаалтны захиргааны хууль бус акт нь тvvний эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг зорчсон гэж vзвэл холбогдох захиргааны актыг хvlээн авснаас, эсхvl мэдсэнээс хойш 30 хоногийн дотор захиргааны хэргийн шvvхэд нэхэмжлэл гаргана.

10. Захиргааны хэргийг урьдчилан шийдвэрлэх ажиллагаа гэж юу вэ?

Иргэн захиргааны хэргийн шvvхэд хандахаас омно тухайн захиргааны байгууллага, албан тушаалтныг харьяалах дээд шатны захиргааны байгууллага, албан тушаалтан байхгvйгээс бусад тохиолдолд заавал урьдчилан шийдвэрлэх ажиллагаа хийлгэсэн байх ёстой. Оороор хэлбэл дээд шатны захиргааны байгууллага, албан тушаалтанд хандаж гомдол гаргасан байна.

Ингэхдээ хуульд оороор заагаагvй бол иргэн, хуулийн этгээд захиргааны байгууллага, албан тушаалтны захиргааны хууль бус акт нь тvvний эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг зорчсон гэж vзвэл холбогдох захиргааны актыг хvlээн авснаас, эсхvl мэдсэнээс хойш 30 хоногийн дотор тухайн байгууллага, албан тушаалтныг шууд харьяалах дээд шатны захиргааны байгууллага, албан тушаалтанд гомдлоо гаргана. Харин дээд шатны захиргааны байгууллага, албан тушаалтан нь иргэн, хуулийн этгээдээс гаргасан гомдлыг Иргэдээс торийн байгууллага, албан тушаалтанд гаргасан оргодол, гомдлыг шийдвэрлэх тухай хуульд заасны дагуу хvlээн авч хуульд оороор заагаагvй бол 30 хоногийн дотор хянан шийдвэрлэж хариу огно. Шаардлагатай тохиолдолд уг хугацааг байгууллагын удирдах албан тушаалтан 30 хvртэл хоногоор сунгаж болно. Хугацаа сунгасан тухай гомдол гаргасан иргэн, хуулийн этгээдэд мэдэгдэнэ.

11. Захиргааны хэргийг урьдчилан шийдвэрлэх журам нь ямар байдаг вэ?

Дээд шатны захиргааны байгууллага, албан тушаалтан гомдлыг урьдчилан шийдвэрлэх талаар дараахь ажиллагаа явуулна:

- 1.захиргааны акт хууль тогтоомжид нийцсэн эсэхийг шалгах;

2.гомдол гаргагч, тvvний толоологч, омгоологч, шаардлагатай бол эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хондогдсон гуравдагч этгээдэд хэрэг шийдвэрлэх он, сар, одор, газрыг мэдэгдэж, уг ажиллагаанд хvсэлтээр нь байлцуулах. Хэрэв эдгээр этгээд хvрэлцэн ирээгvй бол тэдгээрийн оролцоогvйгээр хэргийг урьдчилан шийдвэрлэж болно.

3.Шаардлагатай гэж vзвэл шинжээч томилон дvгнэлт гаргуулна.

4.Урьдчилан шийдвэрлэх ажиллагааны явцын талаар тэмдэглэл хотлох бoгоод тvvнд шийдвэр гаргаж байгаа байгууллагын нэр, хаяг, албан тушаалтны овог, эцгийн болон оорийн нэр; шийдвэр гаргасан, хэргийг урьдчилан шийдвэрлэх ажиллагаа явуулсан он, сар, одор, газар; гомдол гаргагч, хариуцагч, бусад оролцогчын овог, эцгийн болон оорийн нэр; гомдлын агуулга, шаардлага; шинжээчийн дvгнэлт, гэрчийн мэдvvлэг бусад нотлох баримт; тэмдэглэл хотолсон болон гомдлыг шийдвэрлэсэн албан тушаалтан, захиргааны байгууллагын эрх баригчийн гарын vсгийг тусгана.

Хамтын удирдлага бvхий захиргааны байгууллага гомдлыг хэлэлцсэн бол асуудал шийдвэрлэх ердийн журмыг баримтлан шийдвэр гаргана. Гомдлыг хvlээж авсан байгууллага, албан тушаалтан маргаантай захиргааны актын биелэлтийг гомдол бvхий хэргийг хянан шийдвэрлэх хvртэл тvдгэлзvvлж болно.

12. Дээд шатны захиргааны байгууллага, албан тушаалтан гомдлыг хянан vзээд ямар шийдвэр гаргах вэ?

1.захиргааны акт илт хууль бус болохыг хvlээн зовшоорох;

2.маргаан бvхий захиргааны акт нэхэмжлэгчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг зорчсон бол уг захиргааны актыг бvхэлд нь, эсхvл холбогдох хэсгийг хvчингvй болгох;

3.захиргааны байгууллага, албан тушаалтны хууль бус эс вйлдэхvй нь иргэн, хуулийн этгээдийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг зорчсон бол захиргааны зохих акт гаргахыг тухайн захиргааны байгууллага, албан тушаалтанд даалгах шийдвэрийн аль нэгийг гаргана.

Энэхvv дээд шатны захиргааны байгууллага, албан тушаалтны шийдвэрийг холбогдох захиргааны байгууллага, албан тушаалтан заавал биелvvлнэ.

13. Дээд шатны захиргааны байгууллага, албан тушаалтан ямар тохиолодолд захиргааны акт илт хууль бус болохыг хvlээн зөвшөөрсөн шийдвэр гаргах вэ?

1.захиргааны акт утга агуулгын илэрхий алдаатай;

2.бичгийн хэлбэрээр гаргасан захиргааны актыг батлан гаргасан байгууллага, албан тушаалтан нь тодорхойгvй;

3.захиргааны акт гаргах эрх хэмжээгvй захиргааны байгууллага, албан тушаалтан гаргасан;

4.захиргааны актыг гvйцэтгэх субъект тодорхой бус;

5.хууль бус вйлдэл, эс вйлдэхvйг гvйцэтгэхийг шаардсан;

6.нийтийн ёс зvйн хэм хэмжээг илт зорчсон;

7.захиргааны акт гаргах эрх зvйн vндэслэл байгаагvй;

8.захиргааны акт гаргах хуульд заасан хоон хэлэлцэх хугацаа онгорсон;

9.захиргааны акт оор бусад байдлаар холбогдох хууль зорчсон тохиолдолд захиргааны

актыг илт хууль бус болохыг хвлээн зовшоорсон шийдвэр гаргана.

Тvvнчлэн захиргааны актын аль нэг заалт илт хууль бус богоод тухайн заалтгвйгээр захиргааны актын агуулга ойлгомжгвй болоход хврвэл захиргааны актыг бvхэлд нь илт хууль бус гэж тооцно.

14. Дээд шатны захиргааны байгууллага, албан тушаалтан ямар тохиолдолд маргаан бvхий захиргааны актыг хvчингвй болгох вэ?

Маргаан бvхий захиргааны акт иргэн, хуулийн этгээдийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг зорчсон нь тогтоогдсон бол дээд шатны захиргааны байгууллага, албан тушаалтан уг актыг хvчин тоголдор вйлчилж байгаа, эсхвл ирээдвйд хvчин тоголдор болох эсэхээс вл хамааран бvхэлд нь буюу холбогдох хэсгийг хvчингвй болгосон шийдвэр гаргана.

15. Дээд шатны захиргааны байгууллага, албан тушаалтан ямар тохиолдолд захиргааны акт гаргахыг даалгах шийдвэр гаргах вэ?

1. захиргааны акт гаргахаас vндэслэлгвйгээр татгалзсан шийдвэр байгаа бол тvvнийг хvчингвй болгож, захиргааны акт гаргах;

2. захиргааны байгууллага, албан тушаалтны эс вйлдэхвйн улмаас иргэн, хуулийн этгээдийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол зорчигдсон нь тогтоогдсон бол дээд шатны захиргааны байгууллага, албан тушаалтан захиргааны зохих акт гаргахыг тухайн захиргааны байгууллага, албан тушаалтанд даалгана.

Тvvнчлэн захиргааны байгууллага, албан тушаалтан дээр дурдснаас бусад вйлдэл хийж гвйцэтгэхийг даалгасан шийдвэр гаргаж болно.

16. Захиргааны хэргийн шvvх захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэхдээ ямар зарчим баримтлах вэ?

1. Шvvхийн омно эрх тэгш байх
2. Шvvх эрх мэдлийг шvvх хэрэгжvvлэх, шvvгч хараат бус байх
3. Мэтгэлцэх зарчим
4. Хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа явуулах хэл, бичиг
5. Шvvх хуралдааныг нээлттэй явуулах
6. Шvvх хуралдааныг тасралтгвй явуулах
7. Хууль, олон улсын эрх зvйн хэм хэмжээг хэрэглэх
8. Шvvхийн шийдвэр заавал биелэгдэх

17. Захиргааны хэргийн нутаг дэвсгэрийн харьяалал гэдэгт юуг ойлгох вэ?

Энэ нь нэхэмжлэлийг тухайн шийдвэр гаргасан захиргааны байгууллага, албан тушаалтны оршин байгаа газрын захиргааны хэргийн шvvхэд гаргах явдал мон.

18. Захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх шvvхийн харьяалал ямар байдаг вэ?

Аймаг, нийслэлийн захиргааны хэргийн шvvх энэ хуульд заасны дагуу vvcгэсэн захиргааны хэргийг анхан шатны журмаар хянан шийдвэрлэнэ.

Улсын дээд шvvхийн захиргааны хэргийн танхим:

1. аймаг, нийслэлийн захиргааны хэргийн шvvх анхан шатны журмаар шийдвэрлэсэн хэргийг давж заалдах шатны журмаар;

2. Улсын дээд шvvхийн захиргааны хэргийн танхим давж заалдах шатны журмаар хянан шийдвэрлэсэн болон анхан шатны журмаар хянан шийдвэрлэсэн шvvхийн хvчин тоголдор шийдвэртэй хэргийг хяналтын шатны журмаар хянан шийдвэрлэнэ.

Монгол Улсын дээд шvvх шаардлагатай гэж vзвэл ямар ч хэргийг татан авч анхан шатны журмаар хянан шийдвэрлэх эрхтэй.

19. Захиргааны хэргийн оролцогч гэдэгт хэнийг ойлгох вэ?

Нэхэмжлэгч, хариуцагч, гуравдагч этгээдийг хэргийн оролцогч гэнэ. Харин нэхэмжлэгч, хариуцагч, гуравдагч этгээдийн толоологч буюу омгоологч нь захиргааны хэргийн бие даасан оролцогч бус зовхон толоолvvлж буюу омгоолvvлж байгаа этгээдийнхээ эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг илэрхийлэн хамгаалж буй этгээд байдаг.

20. Нэхэмжлэгч гэж хэнийг хэлэх вэ?

Захиргааны хууль бус актын улмаас зорчигдсон эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлоо хамгаалуулахаар захиргааны хэргийн шvvхэд мэдvvлэн нэхэмжлэл гаргаж байгаа иргэн, хуулийн этгээдийг нэхэмжлэгч гэнэ.

21. Захиргааны хэргийн шvvхэд нэхэмжлэл гаргахад эрх зvйн чадвар, чадамжтай байх явдлыг юу гэж ойлгох вэ?

Иргэний эрх зvйн чадвар нь иргэнийг торсон veэс эхэлж нас барснаар дуусгавар болно. Иргэний эрх зvйн чадвар гэдэгт иргэн эрх зvйн харилцаанд оролцож эрх эдэлж, vvpрэг хvlээх еронхий боломжийг ойлгох богоод бvх иргэд энэ боломжийг тэгш эдэлнэ. Иргэний эрх зvйн чадварыг хязгаарлахыг хориглоно. Захиргааны хэргийг захиргааны хэргийн шvvхэд хянан шийдвэрлэхэд иргэн, хуулийн этгээд оролцох эрхтэй. Хуулийн этгээдийн эрхгvй боловч тухайн захиргааны хэргийг хянан шийдвэрлэхэд зайлшгvй шаардлагатай холбоо, сан зэрэг нэгтгэлийг шvvгч захирамж гаргаж уг захиргааны хэргийг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд татан оролцуулж болно.

Харин иргэний эрх зvйн чадамж гэдэг бол иргэн оорийн vйлдлээр оортоо эрх олж авах, vvpрэг бий болгох чадвар юм. Иргэний эрх зvйн бvрэн чадамж насанд хvрснээр буюу 18 наснаас бий болно. Шvvх 16-аас 18 хvртэлх насны иргэнийг зохих журмын дагуу иргэний эрх зvйн бvрэн чадамжтай гэж тооцож болно. Захиргааны хэргийн шvvхэд захиргааны эрх зvйн хэм хэмжээгээр заагдсан эрхээ оороо хэрэгжvvлж vvpргээ

биелvvлэх, хариуцлага хvlлээх буюу толоологчоороо гvйцэтгvvлэх чадварыг иргэний эрх зvйн бvрэн чадамжтай этгээд эдэлнэ.

Иргэний эрх зvйн зарим чадамжтай, эсхvл сэтгэцийн овчний, мансууруулах бодис, согтууруулах ундаа байнга хэрэглэдэгийн улмаас эрх зvйн чадамжгvй гэж тооцогдсон хvний эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг тvvний эцэг, эх, асран хамгаалагч, харгалзан дэмжигч толоолон хамгаалана.

Хуулийн этгээдийн эрх зvйн чадвар улсын бvртгэлд бvртгvvлснээр vvсч, хуульд заасан журмын дагуу татан буугдаж улсын бvртгэлээс хасагдсанаар дуусгавар болно.

22. Хариуцагч гэж хэнийг хэлэх вэ?

Захиргааны хууль бус акт гаргаж, нэхэмжлэгчийн эрх, хуулиар хамгаалагдсан ашиг сонирхлыг зорчсон гэж нэхэмжлэлд дурдсан захиргааны байгууллага, албан тушаалтныг хариуцагч гэнэ.

23. Гуравдагч этгээд гэж хэнийг хэлэх вэ?

Бусад иргэн, хуулийн этгээдээс гаргасан нэхэмжлэлийн дагуу захиргааны хэргийн шvvх дээр vvсгэсэн захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оорийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалан захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцуулах нь зvйтэй гэж захиргааны хэргийн шvvх шийдвэрлэсэн иргэн, хуулийн этгээдийг хэлнэ. Гуравдагч этгээдийг хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцох байдлаар нь бие даасан шаардлага гаргасан гуравдагч этгээд, бие даасан шаардлага гаргаагvй гуравдагч этгээд гэж хоёр хэсэгт хуваан vздэг.

Гуравдагч этгээд нь нэхэмжлэгч, хариуцагчийн нэгэн адил эрх эдэлж, vvрэг хvlээнэ.

24. Захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд нэхэмжлэгч ямар эрх, vvрэгтэй оролцох вэ?

Нэхэмжлэгч захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцохдоо:

- 1.нэхэмжлэлээ оорчлох, тvvний шаардлагын хэмжээг ихэсгэх буюу багасгах, нэхэмжлэлээсээ татгалзах, хариуцагчтай эвлэрэх;
- 2.захиргааны хэргийн шvvхийн болон эсрэг талын шаардлага, тайлбар, нотлох баримт, хэргийн материалтай танилцах, тvvнээс тэмдэглэл, хуулбар хийх, тэдгээрт тайлбар огох, шvvх хуралдаанд оролцох;
- 3.нотлох баримт гаргаж огох, гэрчээс мэдvvлэг авахуулах, шинжээч томилуулах, бусад нотлох баримт цуглуулах, шvvх хуралдааныг хуульд заасан vндэслэлээр хойшлуулах тухай хvсэлт гаргах;
- 4.шvvх бvрэлдэхvн буюу шvvгч, прокурор, иргэдийн толоологч, шvvх хуралдааны нарийн бичгийн дарга, шинжээч, орчуулагч, хэлмэрчийг хуульд заасан vндэслэлээр татгалзан гаргахыг шаардах;
- 5.шvvх хуралдааны бусад оролцогчид асуулт тавих;
- 6.захиргааны хэргийн шvvхийн шийдвэрийг давж заалдах, эсхvл хяналтын журмаар

гомдол гаргах;

7. хуульд заасан бусад эрх эдэлнэ.

Нэхэмжлэгч захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцохдоо:

1.захиргааны хэргийн шvvхийн дуудсанаар хврэлцэн ирэх;

2.хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны журам, шvvх хуралдааны дэгийг сахих;

3.захиргааны хэргийн шvvхийн тавьсан шаардлага, шийдвэрийг биелvvлэх vvpрэг хвлээнэ.

25. Захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд хариуцагч ямар эрх, vvpрэгтэй оролцох вэ?

Хариуцагч захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцохдоо дараахь эрх эдэлнэ:

1.захиргааны хэргийн шvvхийн дуудсанаар хврэлцэн ирэх;

2.нэхэмжлэлийн шаардлагыг хвлээн зовшоорох, биелvvлэх, эсхвл татгалзах, сорог нэхэмжлэл гаргах, нэхэмжлэгчтэй эвлэрэх;

3.захиргааны хэргийн шvvхийн болон эсрэг талын шаардлага, тайлбар, нотлох баримт, хэргийн материалтай танилцах, тvvнээс тэмдэглэл, хуулбар хийх;

4. гэрчээс мэдvvлэг авахуулах, шинжээч томилуулах, нэмэлт нотлох баримт цуглуулах, шvvх хуралдааныг хуульд заасан vндэслэлээр хойшлуулах тухай хвсэлт гаргах;

5. шvvх бvрэлдэхvvн буюу шvvгч, прокурор, иргэдийн толоологч, шvvх хуралдааны нарийн бичгийн дарга, шинжээч, орчуулагч, хэлмэрчийг хуульд заасан vндэслэлээр татгалзан гаргахыг шаардах;

6. шvvх хуралдааны бусад оролцогчид асуулт тавих;

7. захиргааны хэргийн шvvхийн шийдвэрийг давж заалдах, эсхвл хяналтын журмаар гомдол гаргах;

8. хуульд заасан бусад эрх эдэлнэ.

Хариуцагч захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцохдоо:

1.нэхэмжлэлийн талаар бичгээр тайлбар гаргах, захиргааны хэргийн шvvхээс шаардсан нотлох баримтыг гаргаж огох;

2. захиргааны хэргийн шvvхээс тавьсан шаардлага, шийдвэрийг биелvvлэх, шvvх хуралдаанд оролцох;

3.захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны журам, шvvх хуралдааны дэгийг сахих, захиргааны хэргийн шvvхийн шийдвэрийг биелvvлэх vvpрэг хвлээнэ.

26. Захиргааны хэргийн шvvхэд хэд хэдэн этгээд хамтран нэхэмжлэл гаргаж болох уу?

Захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд нэгэн адил шаардлага бvхий нэхэмжлэлийг хэд хэдэн нэхэмжлэгч хамтран гаргаж болно. Энэ тохиолдолд нэхэмжлэгчид дундаасаа толоологч томилон итгэмжлэл буюу бvрэн эрх олгож, захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оорсдийгоо толоолvvлэн оролцуулах эрхтэй. Нэхэмжлэлийг 20 буюу тvvнээс дээш этгээд хамтран гаргасан тохиолдолд шvvгч тэдэнд толоологчоо захиргааны хэрэг vvcгэснээс хойш 14 хоногийн дотор томилон захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцуулахыг санал болгоно. Энэ

хугацаанд нэхэмжлэгчид толоологчоо томилоогvй бол шvvгч тэдний дундаас толоологчийг нь томилно. Толоологчийн тоо 3-аас илvvгvй байх ба энэ тохиолдолд шvvгч толоологчийн бvрэн эрхийг хязгаарлаж болохгvй.

27. Нэг нэхэмжлэлд хэд хэдэн хариуцагч байгаа тохиолдолд яах вэ?

Нэг нэхэмжлэлд хэд хэдэн хариуцагч байж болох ба тэдгээр нь захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд бие даан оролцох эрхтэй. Хамтран хариуцагчид нь ашиг сонирхлын зорчилгvй, уг хэргийг хянан шийдвэрлэхэд бvгд оролцох шаардлагагvй, тvvнчлэн хэргийн шийдвэрт соргоор нолоолохгvй гэж vзвэл хэн нэгийгээ томилон оорсдийгоо толоолvvлэн оролцуулж болно.

28. Хариуцагчаар татагдсан этгээд уг нэхэмжлэлийн жинхэнэ хариуцагч биш байвал ямар ажиллагаа хийгдэх вэ?

Хариуцагчаар татагдсан этгээд уг нэхэмжлэлийн жинхэнэ хариуцагч биш болох нь нотлох баримтаар тогтоогдвол тvvнийг шvvгч нэхэмжлэгчийн зовшоорсноор жинхэнэ хариуцагчаар солино. Хариуцагчийг солихыг нэхэмжлэгч зовшоороогvй бол уг этгээдийг шvvгч хамтран хариуцагчаар татан оролцуулна. Хариуцагчийг нотлох баримт цуглуулахаас омно солих богоод хэрэв тийнхvv цуглуулсны дараа солиход хvрвэл шинээр тогтоогдсон хариуцагч буюу хамтран хариуцагч уг хэргийн нотлох баримтыг шинээр цуглуулж vнэлvvлэхийг шаардах эрхтэй.

29. Захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд эрх залгамжлан авч болох уу?

Захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцогчийн эрхийг залгамжлан авч болно.

Эрх залгамжлан авах гэдэгт маргаантай эрх зvйн харилцааны нэхэмжлэгч, хариуцагчийн аль нэг нь уг эрх зvйн маргаанаас гарсан /хvн нас барсан, сураггvй алга болсонд тооцогдсон, хуулийн этгээд татан буугдсан, шаардлага ба vvpгээ бусдад шилжvvлсэн/ бол шvvх тэрхvv нэхэмжлэгч, хариуцагчийг сонирхогч этгээд буюу эрх залгамжлагчийн гаргасан хvсэлтээрэрх залгамжлан авбал зохих этгээдээр сольж болно. Эрх залгамжлан авах явдал хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны аль ч шатанд гvйцэтгэгдэж болно. Эрх залгамжлагч хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанаас гарсан этгээдийн бvх эрхийг эдэлж, vvpргийг хvлээнэ.

30. Захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд иргэн, хуулийн этгээдийг төлөөлж болох уу?

Иргэний эрх зvйн чадамж бvхий иргэн мэргэжлийн хувьд шаардлагатай гэж vзвэл хяналтын шатны шvvхэд захиргааны хэргийг хянан хэлэлцэхэд толоологчоо оролцуулна.

Хууль, эрх зvйн бусад акт болон vvcгэн байгуулах баримт бичгийн дагуу олгогдсон эрх хэмжээний хvрээнд байгууллагын эрх баригч, эсхvл тvvний итгэмжлэгдсэн толоологч нь захиргааны хэргийн шvvхийн хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд хуулийн этгээдийг толоолно. Захиргааны хэргийн шvvхийн хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд хуулийн этгээдийн толоологчоор оролцох байгууллагын эрх баригч нь оорийн албан тушаал, эрх хэмжээгээ гэрчилсэн баримт бичиг, бусад ажилтан олгогдсон итгэмжлэлээ захиргааны хэргийн шvvхэд vзvvлнэ.

Бичгээр олгосон итгэмжлэл нь:

- 1.итгэмжлэлд толоолvvлэгч гарын vсэг зурсан байх, хуулийн этгээдийн итгэмжлэлд эрх баригч гарын vсэг зурж, тамга, тэмдэг дарсан байх;
- 2.хуулийн этгээдийн эд хоронгийг хvлээн авах, бусдад шилжvvлэх, захиран зарцуулах эрх олгосон итгэмжлэлд эрх баригчаас гадна нягтлан бодогч гарын vсэг зурсан байх;
3. олгосон он, сар, одрийг заах;
- 4.хуульд заасан бол нотариатаар гэрчлvvлэх;
5. итгэмжлэлийг тодорхой хугацаагаар олгох бол хугацааг заах шаардлагыг хангасан байвал зохино.

31. Захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаан дахь иргэн, хуулийн этгээдийн төлөөлөгчийн ямар бvрэн эрхтэй байдаг вэ?

Толоологч нь толоолvvлж буй этгээдийн эрх, эрх чолоо, хуулиар хамгаалагдсан ашиг сонирхлыг хамгаалах вйл ажиллагааг хуулийн хvрээнд явуулна.

Толоологч нь толоолvvлж буй этгээдээс олгосон итгэмжлэлд тусгайлан заасан тохиолдолд:

1. нэхэмжлэлийн оргодолд гарын vсэг зурах;
2. нэхэмжлэлийг хvлээн авах;
- 3.нэхэмжлэлийн шаардлагаас бvрэн буюу хэсэгчлэн татгалзах;
- 4.нэхэмжлэлийн шаардлагыг оорчлох;
- 5.эвлэрэх;
- 6.захиргааны хэргийн шvvхийн шийдвэрийг давж заалдах, эсхvл хяналтын журмаар гомдол гаргах;
- 7.толоолvvлэгчээс олгосон итгэмжлэлийг бусдад шилжvvлэх;
- 8.захиргааны хэргийн шvvхийн шийдвэрийг албадан биелvvлэхийг шаардах эрх эдэлнэ.

32. Захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд иргэн, хуулийн этгээдийг хэн төлөөлөн оролцож болохгvй вэ?

Захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд иргэн, хуулийн этгээдийг 18 насанд хvрээгvй болон эрх зvйн зарим буюу бvрэн чадамжгvй этгээд толоолон оролцож болохгvй. Тvvнчлэн эцэг, эх, асран хамгаалагч, харгалзан дэмжигчийн хувиар, эсхvл ажиллаж байгаа байгууллагаа толоолон тухайн захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцож байгаагаас бусад тохиолдолд шvvгч, прокурор, хэрэг бvртгэгч, мордон байцаагч толоолон оролцож болохгvй.

33. Захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд өмгөөлөгч хэрхэн оролцох вэ?

Захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд омгоологч гэрээний vндсэн дээр нэхэмжлэгч, хариуцагч, гуравдагч этгээдийг толоолон оролцож болно. Талууд захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны аль ч ve шатанд омгоологчийн туслалцаа авч болно. Тухайн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцох омгоологчийн бvрэн эрх нь хууль зvйн туслалцаа авч байгаа талын хvсэлтээр тодорхойлогдоно. Омгоологч нь захиргааны хэрэг хянан хэлэлцэхэд гэрээгээр оролцохдоо Омгооллийн тухай хуульд заасан эрх эдэлж, vврэг хvлээнэ.

34. Захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаан дахь нотлох баримт гэж юу вэ?

Хэргийн оролцогчоос оорийн шаардлага ба татгалзлаа vндэслэж байгаа, шvvх хэргийг хянан шийдвэрлэхэд ач холбогдол бvхий, хуульд заасан арга хэрэгслээр олж авсан бодитнохцол байдлыг тогтооход шаардлагатай аливаа баримтат мэдээллийг нотлох баримт гэнэ. Хэргийн нотлох баримт нь нэхэмжлэгч, хариуцагч, гуравдагч этгээд, тэдгээрийн толоологч буюу омгоологчийн тайлбар, гэрчийн мэдvвлэг, бичмэл ба эд морийн баримт, эсхvл баримт бичиг, шинжээчийн дvгнэлт, кино ба гэрэл зураг, зураглал, дvрс, дууны бичлэг, ул морноос буулгаж авсан хэв, vзлэг, туршилт, таньж олуулах ажиллагааны болон шvvх хуралдааны тэмдэглэл зэрэг нотолгооны хэрэгслээр тогтоогдоно.

35. Захиргааны хэргийг нотлох vургийг хэн хvлээх вэ?

Захиргааны хэргийг хянан шийдвэрлэхэд ач холбогдол бvхий нотлох баримтыг цуглуулах, vнэлэх vургийг захиргааны хэргийн шvvх гvйцэтгэнэ. Захиргааны хэргийн шvvх хэрэг хянан шийдвэрлэхэд ач холбогдол бvхий нотлох баримтыг байгууллага, албан тушаалтан, иргэнээс гаргаж огохийг шаардах эрхтэй богоод холбогдох этгээд уг шаардлагыг биелvлэх vврэгтэй богоод энэ шаардлагыг биелvллээгvй гэм буруутай этгээдэд Захиргааны хариуцлагын тухай хуульд заасан хариуцлага хvлээлгэнэ. Оролцогч, тvvний омгоологч, толоологч нотлох баримт гаргаж огох, vнэлэхийг захиргааны хэргийн шvvхээс шаардах эрхтэй. Торийн байгууллага, хуулийн этгээд, хувь хvний гаргаж огсон бичмэл нотлох баримтыг уг хэргийн талаар захиргааны хэргийн шvvхээс гаргасан шийдвэр хvчин тоголдор болсны дараа анх гаргаж огсон этгээдийн хvсэлтээр буцааж огч болох богоод шаардлагатай гэж vзвэл хуулбарыг хэрэгт хавсаргана.

36. Нотлох баримт гаргах, цуглуулах талаар хуульд заасан журмыг зөрчиж олж авсан нотлох баримтын vр дагавар нь юу вэ?

Нотлох баримт гаргах, цуглуулах талаар хуульд заасан журмыг зорчиж олж авсан нотлох баримт нотлох чадвараа алдах бoгoод захиргааны хэргийн шvvхийн шийдвэрийн vндэслэл болохгvй. Захиргааны хэргийн шvvх хэрэгт хамааралгvй, нотолгооны ач холбогдолгvй, хуулиар зовшоорогдоогvй баримтыг хэргийн нотлох баримтаас хасах бoгoод тийм баримтыг шаардан гаргуулж болохгvй.

37. Захиргааны хэргийн шvvхэд нэхэмжлэлийг хэрхэн гаргах, нэхэмжлэлийн хэлбэр ямар байх вэ?

Нэхэмжлэлийг хариуцагчийн оршин байгаа газрын захиргааны хэргийн шvvхэд бичгээр гаргах бoгoод нэхэмжлэгч, эсхvл тvvнийг хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд толоолж буй этгээд гарын vсэг зурсан байна. Монгол Улсын Засгийн газрын гишvvн болон Монгол Улсын яамны эсрэг нэхэмжлэл гаргаж буй тохиолдолд нэхэмжлэлийг Улсын дээд шvvхийн захиргааны хэргийн танхимд гаргана.

38. Захиргааны хэргийн шvvхэд гаргаж буй нэхэмжлэлийн бvрдvvlбэр гэж юу вэ?

Нэхэмжлэлд:

1.нэхэмжлэлийг захиргааны хэргийн ямар шvvхэд гаргаж байгаа;
2.нэхэмжлэгч, хариуцагчийн овог, эцгийн болон оорийн нэр, оршин суугаа газрын хаяг, хуулийн этгээд бол оноосон нэр, оршин байгаа газрын хаяг;

3.нэхэмжлэлийн шаардлагын агуулга;

4.хавсаргасан баримт бичгийн жагсаалтыг тусгах бoгoод vvнийг нэхэмжлэлийн бvрдvvlбэр гэнэ.

Нэхэмжлэлийг толоологч гаргасан бол итгэмжлэл буюу гэрээг хавсаргана. Нэхэмжлэлд нэхэмжлэгч, эсхvл толоологч гарын vсэг зурж, нэхэмжлэл болон тvvнд хавсаргасан баримт бичгийг хариуцагчийн тоогоор хувилж огно.

39. Захиргааны хэргийн шvvхэд гаргаж буй нэхэмжлэлийн агуулга нь ямар байх ёстой вэ?

Нэхэмжлэлийн шаардлагын агуулга гэдэгт:

1.захиргааны байгууллагаас гаргасан захиргааны акт нь иргэн, хуулийн этгээдийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг зорчсонийг нотолж чадах бол тухайн актыг хvчингvй болгуулах;

2.захиргааны байгууллагаас гаргасан захиргааны акт илт хууль бус гэдгийг хvлээн зовшоорvvlлэх;

3.маргаан бvхий захиргааны акт нэхэмжлэгчийн ямар эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг зорчсон болон тvvнээс vvdэн гарах хохирлын тухай;

4.захиргааны байгууллага, албан тушаалтны хууль бус эс вйлдэхвй нэхэмжлэгчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хэрхэн зорчсон, тvvний vр дагаврыг арилгах тухай зааж, зорчигдсон эрхээ хэрхэн сэргээлгэхийг хvсч байгаа зэрэг шаардлагыг хамруулан vзэж болно.

Нэхэмжлэлийн шаардлагын агуулга нь дээр дурдсан 4 зvйлийн аль нэг байна.

40. Захиргааны хэргийн шvvх нэхэмжлэл хэрхэн хвлээн авах вэ?

Нэхэмжлэлийг тухайн захиргааны хэргийн шvvхийн нарийн бичгийн дарга хвлээн авч, ийнхvv хвлээн авсан нэхэмжлэл, хавсаргасан материалын хуудасны тоо, огноо, цаг, минутыг нэхэмжлэлд тэмдэглэн, нэхэмжлэл бvртгэх дэвтэрт бvртгэж баримтжуулна. Нэхэмжлэл нь хуульд заасан шаардлага буюу бvрдvүлбэр хангаагvй бол хвлээн авсан шvvгч 7-14 хоногийн хугацаа тогтоон нэхэмжлэгчид уг шаардлагыг хангах боломж олгоно. Нэхэмжлэгч шvvгчийн тогтоосон хугацаанд нэхэмжлэлийн бvрдvүлбэр хангаагvй бол уг нэхэмжлэлийг буцаана.

41. Захиргааны хэргийн шvvхийн шvvгч ямар тохиолдолд нэхэмжлэл хвлээн авахаас татгалзах вэ?

Захиргааны хэргийн шvvхийн шvvгч тухайн нэхэмжлэлд дурдсан маргаан нь:

- 1.захиргааны хэргийн шvvхийн харьяаллын бус ;
- 2.тухайн захиргааны хэргийн шvvхийн харьяаллын бус ;
- 3.захиргааны журмаар урьдчилан шийдвэрлvүлэх шаардлагыг биелvүлээгvй ба энэ журмыг хэрэглэх боломжтой;
- 4.нэхэмжлэгч нь эрх зvйн бvрэн чадамжгvй богоод тvvнийг толоолсон этгээд байхгvй;
- 5.нэхэмжлэгчийг толоолох бvрэн эрхгvй этгээд нэхэмжлэл гаргасан;
- 6.нэхэмжлэлд дурдсан вйл баримт, хариуцагчийн гэм буруугийн талаар, эсхvл уг нэхэмжлэлийг хвлээн авахаас татгалзсан, тvvнчлэн хэргийг хэрэгсэхгvй болгосон хуулийн хvчин тоголдор захиргааны хэргийн шvvхийн шийдвэр буюу шvvгчийн захирамж байгаа;
- 7.нэхэмжлэгч болох иргэн нас барсан, хуулийн этгээд татан буугдсан боловч эрх, vүрэг нь эрх залгамжлагчид шилжээгvй;
- 8.захиргааны акт нь Үндсэн хууль зорчсон нь тогтоогдсон богоод Үндсэн хуулийн цэцийн харьяаллын маргаан бол;
- 9.захиргааны акт нь эрvvгийн эрх зvйн маргаан бол;
- 10.захиргааны акт нь иргэний эрх зvйн маргаан байгаа тохиолдолд нэхэмжлэл хвлээн авахаас татгалзана.

Нэхэмжлэлийг хвлээн авахаас татгалзахдаа захиргааны хэргийн шvvх тогтоол, шvvгч захирамж гарган татгалзсан шалтгааныг зааж, захиргааны журмаар урьдчилан шийдвэрлvүлэх шаардлагыг биелvүлээгvй ба энэ журмыг хэрэглэх боломжтой; нэхэмжлэгч нь эрх зvйн бvрэн чадамжгvй богоод тvvнийг толоолсон этгээд байхгvй;

нэхэмжлэгчийг толоолох бvрэн эрхгvй этгээд нэхэмжлэл гаргасан; нэхэмжлэлд дурдсан вйл баримт, хариуцагчийн гэм буруугийн талаар, эсхvл уг нэхэмжлэлийг хvлээн авахаас татгалзсан, тvvнчлэн хэргийг хэрэгсэхгvй болгосон хуулийн хvчин тоголдор захиргааны хэргийн шvvхийн шийдвэр буюу шvvгчийн захирамж байгаа тохиолдолд нэхэмжлэгчид буцаах богоод бусад тохиолдолд холбогдох байгууллагад нь шилжvллнэ.

42. Захиргааны хэргийн шvvх нэхэмжлэлийг өөр шvvхэд ямар тохиолдолд шилжvллэх вэ?

Нэхэмжлэлд дурдсан маргаан нь

1.захиргааны хэргийн шvvхийн харьяаллын бус;

2.тухайн захиргааны хэргийн шvvхийн харьяаллын бус;

3.захиргааны акт нь Үндсэн хууль зорчсон нь тогтоогдсон богоод Үндсэн хуулийн цэцийн харьяаллын маргаан бол;

4.захиргааны акт нь иргэний эрх зvйн маргаан байгаа зэрэг vндэслэл байвал нэхэмжлэлийг харьяалагдах шvvхэд буюу Үндсэн хуулийн цэцэд тус тус шилжvллнэ.

Харин тухайн маргаан нь захиргааны акт нь эрvvгийн эрх зvйн маргаан болох vндэслэл байвал прокурорт шилжvллнэ

Нэхэмжлэлийг захиргааны хэргийн шvvхийн тогтоол, шvvгчийн захирамж хvчин тоголдор болсны дараа шилжvллнэ. Тухайн хэргийн шvvхийн харьяаллын талаар гарсан шvvх хоорондын маргааныг Улсын дээд шvvхийн захиргааны хэргийн танхимын тэргvvn шийдвэрлэнэ.

43. Ямар тохиолдолд захиргааны хэрэг vvcгэх вэ?

Шvvгч нэхэмжлэл хvлээн авахаас татгалзах vндэслэл байхгvй гэж vзвэл нэхэмжлэлийг хvлээн авсан одроос хойш 7 хоногийн дотор захиргааны хэрэг vvcгэх тухай захирамж гаргана.

44. Захиргааны хэрэг vvcгэсэн шvvгч ямар ажиллагаа явуулах вэ?

Нэхэмжлэл хvлээн авч, хэрэг vvcгэсэн шvvгч:

1.хариуцагчийг дуудан ирvvлж, нэхэмжлэл, тvvнд хавсаргасан баримт бичгийн хувийг гардуулж, энэ тухайгаа баталгаажуулах;

2.хэрэгт ач холбогдол бvхий нотлох баримтыг цуглуулах, гэрчийг дуудаж мэдvvлэг авах, шинжээч, орчуулагч, хэлмэрч томилох болон шаардлагатай бусад ажиллагаа явуулах;

3.хэргийн оролцогчид эрх, vvpргийг нь амаар тайлбарлан огч, энэ тухай тэмдэглэлд бичиж, гарын vсэг зуруулах;

4.шаардлагатай бол холбогдох шvvхэд шvvхийн даалгавар явуулах;

5.талуудыг эвлэрvvлэх арга хэмжээ авах;

6.нэхэмжлэлийн vнэ, захиргааны хэргийн шvvхийн зардлын тухай шийдвэрлэх зэрэг ажиллагаа явуулна.

45. Захиргааны хэргийн шvvх нэхэмжлэлийг хариуцагчид хэд хоногт, хэрхэн гардуулах вэ?

Хэрэг vvcгэсэн одроос хойш нийслэлд 7, орон нутагт 14 хоногийн дотор шvvгч нэхэмжлэлийг хариуцагчид гардуулна. Хариуцагч нэхэмжлэлийг хвлээн авснаас хойш 14 хоногийн дотор, эсхvл шvvгчээс тогтоосон хугацаанд нэхэмжлэлийн шаардлагыг зовшоорох эсэх тухайгаа шvvхэд бичгээр мэдэгдэх vvrэгтэй. Хариуцагч нэхэмжлэлийн шаардлагыг хвлээн зовшоорохгvй бол тайлбартаа vндэслэлийг зааж, нотлох баримтаа хамтад нь гаргаж ирvvлнэ. Дурдсан хугацаа болон шаардлагын дагуу тайлбараа гаргаж огоогvй гэм буруутай албан тушаалтанд Захиргааны хариуцлагын тухай хуулийн 30 дугаар зvйлд заасны дагуу хариуцлага хвлээлгэнэ.

46. Сөрөг нэхэмжлэл гэж юу вэ?

Хариуцагч нь захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх явцад vндсэн нэхэмжлэлтэй хамруулан хянан шийдвэрлvvлэхийн тулд шvvх хуралдаанаар хэлэлцэхийн омно сорог нэхэмжлэл гаргах эрхтэй. Сорог нэхэмжлэл гаргахдаа нэхэмжлэл гаргах нийтлэг журмыг баримтална. Маргаан бvхий захиргааны актыг хvчингvй болгуулах болон захиргааны акт гаргуулах тухай нэхэмжлэлтэй холбогдуулан сорог нэхэмжлэл гаргахыг хориглоно.

47. Иргэн, албан тушаалтныг захиргааны хэргийн шvvхэд хэрхэн дуудан ирvvлэх вэ?

Шvvгч хэргийн оролцогч, гэрчийг шvvхийн мэдэгдэх хуудсаар захиргааны хэргийн шvvх болон шvvх хуралдаанд дуудан ирvvлнэ.

Шvvхийн мэдэгдэх хуудсыг хэргийн оролцогчдын оршин суугаа буюу ажлын газрын хаягаар баталгаат шуудангаар, эсхvл шvvхийн ажилтнаар биечлэн хvргvvлнэ. Шаардлагатай тохиолдолд шvvхийн мэдэгдэх хуудсыг утас, факс, цахилгаан буюу олон нийтийн хэвлэл, мэдээллийн хэрэгслээр дамжуулан мэдэгдэж болно. Ийнхvv мэдэгдсэнээ баримтжуулсан байна.

Мэдэгдэх хуудсыг шуудангаар хvргэсэн бол шvvх хвлээн авагчийн нэр, хаяг, явуулж буй он, сар, одрийг тэмдэглэж, шvvхийн болон шуудангийн ажилтны гарын vсгийг зуруулна. Газар нутгийн онцлогоос шалтгаалан шvvх мэдэгдэх хуудсыг биечлэн хvргэхийг оор этгээдэд даалгаж болно.

Мэдэгдэх хуудсыг тvvнд заасан хвлээн авагчид гардуулан огч, гарын vсэг зуруулж, гардуулсан огноо, цагийг тэмдэглэнэ. Хуулийн этгээдэд огох мэдэгдэх хуудсыг удирдах албан тушаалтан буюу холбогдох ажилтанд гардуулан огч, гарын vсэг зуруулж, гардуулсан огноо, цагийг тэмдэглэнэ. Мэдэгдэх хуудсыг гардуулан огвол зохих иргэн оршин суугаа газартаа буюу ажлынхаа газарт байхгvй бол уг хуудсыг тvvний хамт амьдардаг насанд хvрсэн иргэн, эсхvл сум, баг, хорооны Засаг дарга, тvvний ажлын албанд буюу ажлын газрынх нь захиргаанд хвлээлгэн огч, гарын vсэг зуруулна.

Хэргийн оролцогч мэдэгдэх хуудсыг хвлээн авахаас татгалзвал энэ тухай мэдэгдэх хуудсанд тэмдэглэж шvvхэд буцаана. Энэ нь хэрэг хянан шийдвэрлэхэд саад болохгvй.

Хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа явагдаж байгаа үед хэргийн оролцогч хаягаа оорчилбол энэ тухай шvvхэд мэдэгдэх үүрэгтэй. Хаягаа оорчилсноо мэдэгдээгvй хэргийн оролцогчид мэдэгдэх хуудсыг тvvний сvvлчийн хаягаар хvргvvлж, зохих иргэн, албан тушаалтанд хвлээлгэн огох богоод тvvнийг хvргэсэнд тооцно.

Мэдэгдэх хуудсыг хвлээн авсан хэргийн оролцогч хvндэтгэн vзэх шалтгаангvйгээр шvvхэд ирээгvй богоод тvvнийг зайлшгvй ирvvлэх шаардлагатай бол шvvгчийн захирамжаар албадан ирvvлж, хууль тогтоомжид заасан хариуцлага хвлээлгэнэ.

48. Захиргааны хэргийн шvvхэд нэхэмжлэл гаргасан этгээд нэхэмжлэлээс татгалзах болох уу?

Нэхэмжлэгч хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны аль ч үе шатанд нэхэмжлэлээсээ татгалзах эрхтэй. Нэхэмжлэгч нэхэмжлэлээсээ татгалзсанаа бичгээр илэрхийлэх богоод шvvх хуралдааны явцад нэхэмжлэлээсээ татгалзвал хуралдааны ажиллагааг дуусгаж, шvvх хуралдааны тэмдэглэлд тусгаж, гарын үсэг зуруулна. Нэхэмжлэлээсээ татгалзсан этгээд уг асуудлаар дахин нэхэмжлэл гаргах эрхээ алдах богоод энэ нь бусад этгээд уг асуудлаар бие даасан нэхэмжлэл гаргахад саад болохгvй. Шvvгч нэхэмжлэгчийн нэхэмжлэлээсээ татгалзсаныг баталж хэргийг хэрэгсэхгvй болгох тухай захирамж гаргаж, захиргааны хэргийн шvvхийн зардал, улсын тэмдэгтийн хураамжийн асуудлыг шийдвэрлэнэ.

49. Хариуцагч нэхэмжлэлийн шаардлагыг хвлээн зөвшөөрсөн тохиолдолд яах вэ?

Хариуцагч нэхэмжлэлийн шаардлагыг бvрэн хэмжээгээр хвлээн зовшоорч, энэ нь бусад этгээдийн эрх, эрх чолоо, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хондохооргvй, хуульд харшлаагvй байвал шvvгч хариуцагчийн зовшоорлийг баталж, хэргийг хэрэгсэхгvй болгох тухай захирамж гаргана. Энэхvv захирамжийг захиргааны хэргийн шvvхийн шийдвэрийн нэгэн адил журмаар биелvvлнэ. Шvvгч захирамж гаргахдаа захиргааны хэргийн шvvхийн зардал, улсын тэмдэгтийн хураамжийн асуудлыг шийдвэрлэнэ.

50. Захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад нэхэмжлэгч, хариуцагч эвлэрэх боломжтой юу?

Нэхэмжлэгч, хариуцагч харилцан буулт хийж, нэхэмжлэлийн шаардлагыг оорчлох, шаардлагыг биелvvлэх арга замаа тодорхойлох зэргээр хоорондоо тохиролцож эвлэрлийн гэрээ байгуулж, маргаанаа дуусгавар болгож болно. Нэхэмжлэгч, хариуцагч нар нь эвлэрсэн тохиролцоогоо бичгээр илэрхийлж, гарын үсгээ зурсан байна. Шvvх хуралдааны явцад эвлэрвэл хуралдааны тэмдэглэлд тусгаж, гарын үсэг зуруулна. Нэхэмжлэгч, хариуцагч хоёрын эвлэрсэн нь хуульд харшлаагvй, эсхвл бусад этгээдийн эрх, эрх чолоо, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хондоогvй нь тогтоогдвол шvvгч эвлэрлийг баталж, хэргийг хэрэгсэхгvй болгох тухай захирамж гаргаж, захиргааны хэргийн шvvхийн зардал, улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай асуудлыг шийдвэрлэнэ. Дээр

дурдсаны дагуу эвлэрсэн бол уг маргааныг захиргааны шvvх дахин авч хэлэлцэхгvй.

51. Захиргааны хэргийн шvvхэд гаргасан нэхэмжлэлийн шаардлагыг нэгтгэж, эсхvл тусгаарлаж болох уу?

Аль нэг захиргааны хэргийн шvvхийн хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд тухайн маргаантай хэрэг байгаа, эсхvл нэг нэхэмжлэгчээс оор оор хариуцагчид гаргасан нэхэмжлэлтэй хэд хэдэн хэргийг захиргааны хэргийн шvvх нэг ажиллагаагаар нэгтгэн хэлэлцэж болно. Нэгтгэн гаргасан, эсхvл хэд хэдэн нэхэмжлэгч гаргасан буюу хэд хэдэн хариуцагчид холбогдуулан гаргасан нэхэмжлэлийн шаардлагатай нэг буюу хэд хэдэн хэргийг шvvгчийн захирамжаар тусгаарлаж болно.

52. Ямар тохиолдолд захиргааны актын биелэлтийг тvдгэлзvvлэх вэ?

Захиргааны актын биелэлтийг тvдгэлзvvлж болохгvй нохцол байдал байгаа болон оор хуульд тусгайлан зааснаас бусад тохиолдолд шvvгч захирамж гаргаж, маргаан бvхий захиргааны актын биелэлтийг тvдгэлзvvлнэ. Хэм хэмжээ тогтоосон захиргааны актыг зовхон хуульд зааснаар тvдгэлзvvлж болно.

53. Захиргааны актын биелэлтийг ямар тохиолдолд тvдгэлзvvлж болохгvй вэ?

Маргаантай захиргааны актын биелэлтийг шvvгч захирамж гаргаж тvдгэлзvvлнэ. Гэхдээ хуулинд дараах тохиолдолд захиргааны актын биелэлтийг тvдгэлзvvлж болохгvй гэж заасан.

1. Захиргааны актын биелэлтийг тvдгэлзvvлэх нь бусдын амь бие, эрvvл мэнд, эд хоронгод ноцтой, хуулийн этгээдэд илт хохирол учруулахаар бол;
2. Иргэн хуулийн этгээдээс албан татвар, толбор, хураамж гаргуулах тухай бол;
3. Захиргааны журам зорчсон этгээдэд хариуцлага хvлээлгэсэн болон уг зорчлийг таслан зогсоох тухай захиргааны хяналтын байгууллага, албан тушаалтны шийдвэр бол;
4. Хууль тогтоомжид заасан тохиолдолд vл маргалдах журмаар биелvvлэх бол;

54. Захиргааны хэргийн шvvх нэхэмжлэл хvлээж авсанаас хойш хэд хоногийн дотор шийдвэрлэдэг вэ?

Захиргааны хэргийн шvvх нэхэмжлэлийг хvлээж авснаас хойш аймгийн товд 40 хоног,

нийслэлд 30 хоног дотор хянан шийдвэрлэнэ.

55. Давж заалдах болон хяналтын шатны захиргааны хэргийн шvvхээс дахин хэлэлцvvлэхээр анхан шатны захиргааны хэргийн шvvхэд буцаасан бол уг хэргийг хэд хоногийн дотор шийдвэрлэх вэ?

Анхан шатны захиргааны хэргийн шvvх уг хэргийг хвлээн авснаас хойш 30 хоногийн дотор хянан шийдвэрлэнэ.

56. Захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх хугацааг сунгаж болох уу?

Шаардлагатай тохиолдолд хэрэг хянан шийдвэрлэх хугацааг сунгаж болно. Захиргааны хэргийн шvvхийн шvvгчдийн зовлолгооноос 30 хvртэл хоногоор нэг удаа сунгаж болно. 2 дахь удаагаа сунгахаар бол 15 хоногоор сунгаж болно.

57. Шvvх хуралдаан болохыг яаж мэдэх вэ?

Хангалттай нотлох баримт цугларсан гэж vзсэн, хянан шийдвэрлэх хугацаа дууссан бол шvvгч захирамж гаргаж, шvvх хуралдааныг хэзээ, хаана болохыг товлон зарлана. Шvvх хуралдаанд оролцох хvмvvст шvvх хралдаан хэзээ, хаана болох товыг шvvхийн мэдэгдэх хуудсаар мэдэгдэнэ.

58. Ямар тохиолдолд 3 шvvгчийн бvрэлдэхvвнтэй, ямар тохиолдолд 1 шvvгч хэргийг хянан шийдвэрлэдэг вэ?

Дараах тохиолдолд 3 шvvгчийн бvрэлдэхvвнтэйгээр шvvх хурал хийгдэнэ.

Еронхий сайд, сайд, Монгол улсын яамны эрх бvхий албан тушаалтнаас гаргасан захиргааны акт, аймаг, нийслэлийн Засаг даргын гаргасан захиргааны акт, урьд нь шvvгч анхан шатны журмаар дангаараа шийдвэрлэж гаргасан шийдвэр нь давж заалдах эсхvл хяналтын шатны шvvхээс хvчингvй болсон хэргийг 3 шvvгчийн бvрэлдэхvвнтэйгээр шvvх хурлыг хийнэ. Харин дээр дурьдсанаас бусад хэргийг шvvгч дангаар шийдвэрлэнэ.

59. Давж заалдах шатанд хэдэн шvvгчийн бvрэлдэхvвнтэй хэргийг шийдвэрлэх вэ?

Давж заалдах шатны журмаар хэргийг 3 шvvгчийн бvрэлдэхvвнтэйгээр хянан шийдвэрлэнэ.

60. Хяналтын шатанд хэдэн шvvгч оролцох вэ?

Хяналтын шатанд 5 шvvгчийн бvрэлдэхvвнтэйгээр хэргийг хянан шийдвэрлэнэ.

61. Хяналтын шатны шvvх хуралдаанаас ямар шийвэр гаргах вэ?

Хяналтын шатны шvvх хуралдаанаас тогтоол гаргана. Тогтоолд шvvх хуралдаан даргалагч, илтгэсэн шvvгч гарын үсэг зурна. Тогтоолд анхан шатны болон давж заалдах шатны шvvхийн шийдвэр, магадлалын агуулга, үндэслэл, мон гаргаж байгаа тогтоолын үндэслэлийг тусгана.

62. Хяналтын шатны шvvх хуралдаанаас гаргасан тогтоолыг хvлээн зөвшөөрөхгvй бол хаана хандах вэ?

Хяналтын шатны шvvх хуралдааны тогтоолыг гомдол гаргасан хvн хvлээж авсанаас хойш 30 хоногийн дотор Улсын дээд шvvхэд гомдол гаргаж болно. Улсын дээд шvvхийн еронхий шvvгч уг гомдлыг үндэслэлтэй гэж үзвэл хvлээн аваад дvгнэлт гаргаж уг хэргийг Улсын дээд шvvхийн нийт шvvгчдээс бvрдсэн хуралдаанаар хэлэлцvүллнэ.

63. Прокурор захиргааны хэргийн шvvх хуралдаанд ямар зорилготой оролцох вэ?

Прокурор шvvх хуралдаанд торийг толоолж оролцох бoгoод захиргааны байгууллага, албан тушаалтны шийдвэр, vйл ажиллагааны хууль зvйн үндэслэлийн талаар дvгнэлт гаргана.

64. Иргэдийн төлөөлөгч Захиргааны хэргийн шvvхэд ямар эрх vүрэгтэй оролцох вэ?

Иргэдийн толоологч дараах эрх эдэлнэ.

- Шvvхийн байранд хэргийн материалтай танилцах, тvvнээс тэмдэглэл хийх
- Нотлох баримт шинжлэхэд оролцох
- Нэхэмжлэгч, хариуцагч, тэдгээрийн толоологч буюу омгоологч, гуравдагч этгээд, гэрч, шинжээчид асуулт тавих
- Нэмэлт нотлох баримт цуглуулах талаар хvсэлт гаргах

Иргэдийн толоологч дараах vүрэгтэй.

- Хэргийн вйл баримт, хэргийн оролцогчийн гэм буруутай эсэхийн талаар дvгнэлт гаргах
- Оорт нь итгэмжлэн мэдэгдсэн тор, байгууллага, хувь хvний нууцтай холбоотой асуудлыг задруулахгvй байх
- Шvvх хуралдааны дэгийг сахин биелvvлэх

65. Гэрч гэж хэн бэ?

Маргааныг шийдвэрлэхэд ач холбогдол бvхий байдлыг мэдэж байгаа этгээдийг гэрч гэнэ.

66. Гэрч ямар vvrэгтэй вэ?

Гэрч шvvхийн дуудсан цагт ирж хэргийн талаарх мэдээлэл, нохцол байдлыг мэдvvлэх vvrэгтэй. Гэрч vнэн зов мэдvvлэг огч, шvvгч, хэргийн оролцогч болон бусад оролцогчийн асуултад хариулна.

67. Хэрвээ гэрч шvvх хуралдаанд ирж амжихгvй, мэдvvлэг өгөхөөс татгалзвал бол яах вэ?

Гэрч шvvхийн дуудсанаар хvндэтгэн vзэх шалтгаангvйгээр ирээгvй бол тvvнийг албадан ирvvлэхийг шvvхээс цагдаагийн байгууллагад даалгаж, холбогдох зардлыг гэрчээр гаргуулахаар тогтоож болно.

Гэрч мэдvvлэг огохоос хvндэтгэн vзэх шалтгаангvйгээр татгалзсан, заналхийлсэн гэрчид Эрvvгийн хуульд заасан хариуцлага хвлээлгэнэ.

68. Орчуулагч, хэлмэрчийг ямар тохиолдолд яаж авч болох вэ?

Тухайн хэргийн оролцогч нь монгол хэл мэдэхгvй эсхvл хэлгvй, дvлий бол тvvний хvсэлтээр шvvгч захирамж гарган томилно.

69. Шvvх хуралдааныг хэн даргалах вэ?

Захиргааны хэргийг 3, эсхvл 5 шvvгчийн бvрэлдэхvвнтэй шийдэж байгаа бол тухайн

шvvгчдийн зовлолгооноос томилогдсон шvvгч, Еронхий шvvгч шvvх бvрэлдэхvvнд орж байгаа бол Еронхий шvvгч, нэг шvvгч дангаар хэргийг шийдэж байгаа бол шvvгч шvvх хуралдааныг даргална.

70. Шvvх хуралдаанд оролцож байхдаа ямар тохиолдолд суудлаасаа босох вэ?

Шvvх хуралдаанд оролцогч тайлбар, мэдvvлэг огох, дvгнэлт гаргахдаа суудлаасаа босно. Захиргааны хэргийн шvvхийн шийдвэрийг уншиж сонсгох вед танхимд байгаа бvх хvн суудлаасаа босно.

Хуралдаанд оролцогч нь хvндэтгэн vзэх шалтгааны улмаас суудлаасаа босч чадахгvй бол хуралдаан даргалагчийн зовшоорлоор суугаагаараа vг хэлж болно.

71. Шvvгч ямар тохиолдолд хэрэг шийдвэрлэхээс өөрөө татгалзан гарах вэ?

Дараах тохиолдолд шvvгч хэрэг шийдвэрлэхэд vл оролцох ба оороо татгалзан гарах vврэгтэй.

1. Урьд нь захиргааны хэргийг хянан шийдвэрлэхэд иргэдийн толоологч, омгоологч, прокурор, шvvх хуралдааны нарийн бичгийн дарга, гэрч, шинжээч, орчуулагч, хэлмэрчээр ороцож байсан;

2. Уг захиргааны хэргийн болон шvvх хуралдаанд оролцогчийн торол садан, эсхvл шvvх бvрэлдэхvvнд хоорондоо торол, садангийн холбоотой хvмvvс орсон;

3. Хэргийн оролцогчтой хувийн харилцаатай, эсхvл уг захиргааны хэргийг шударгаар шийдвэрлэж чадах талаар vндэслэл бvхий эргэлзээ байвал;

4. Анхан шатны болон давж заалдах, хяналтын журмаар захиргааны хэргийг хянан шийдвэрлэхэд оролцсон шvvгч уг хэргийг оор шатны журмаар хянан шийдвэрлэх болсон.

72. Шvvгчийг яаж татгалзан гаргах вэ? Хэн шийдэх вэ?

Татгалзан гаргах тухай асуудлыг шvvх бvрэлдэхvvн тогтоол, шvvгч захирамж гаргаж шийдвэрлэнэ. Шvvгчийг татгалзан гаргах асуудлыг тvvнийг байлцуулахгvйгээр бусад шvvгчид шийдвэрлэх ба санал тэнцвэл уг шvvгчийг татгалзан гаргасанд тооцно.

73. Шvvх бvрэлдэхvvнийг болон хэргийг дангаар шийдвэрлэх шvvгчийг татгалзан гаргаж болох уу? Хэrvээ болох бол хэнд хандах вэ?

Хэргийг дангаар шийдвэрлэх шvvгчийг, тvvнчлэн шvvх бvрэлдэхvvнийг татгалзан гаргаж болно. Татгалзан гаргах хvсэлтээ тухайн захиргааны хэргийн шvvхийн Еронхий шvvгчид гаргаж, Еронхий шvvгч уг хvсэлтийг шийдвэрлэж, захирамж гаргана.

74. Шvvгчийг татгалзан гаргаснаар ямар үр дагавар vvсэх вэ?

Шvvх бvрэлдэхvvн буюу хэргийг дангаар шийдэх шvvгчийг татгалзан гаргах шийдвэр гарсан бол уг хэргийг оор бvрэлдэхvvн, шvvгч хянан шийдвэрлэнэ.

75. Захиргааны хэргийн шvvхийн шийдвэрийг яаж гаргадаг вэ?

Бvх шатны захиргааны хэргийн шvvх шийдвэрээ зовлолдох тасалгаанд гаргана.Зовлолдох тасалгаанд хэргийг шийдвэрлэх талаар шvvгчийн гаргасан санал нууц байна. Шvvх бvрэлдэхvvн асуудал бvрийг олонхийн саналаар шийдвэрлэх ба санал тэнцвэл хуралдаан даргалагчийн саналаар шийдвэрлэнэ. Хуралдаан даргалагч оорийн саналыг бусад шvvгчийн дараа гаргана.

76. Шvvгч асуудал шийдэгдэх вед саналаа өгөхөөс татгалзах эрхтэй юу?

Асуудал шийдвэрлэхэд шvvгч саналаа огохоос татгалзах эрхгvй.

77. Шvvх хуралдааны тэмдэглэлд юу тусгагдсан байх ёстой вэ?

Шvvх хуралдааны тэмдэглэлд хуралдааныг хэзээ,хаана хийсэн, эхэлсэн, дууссан цаг, шvvх бvрэлдэхvvн буюу шvvгч, иргэдийн толоологч, шvvх хуралдааны нарийн бичгийн дарга, хэргийн ба шvvх хуралдааны оролцогчдын овог, эцгийн нэр, нэр, хаяг, тэдний ирц болон тэдэнд эрх, vvpгийг тайлбарласан байдал, хэргийн болон шvvх хуралдааны оролцогчийн тайлбар, гэрчийн мэдvvлэг, нотлох баримтыг шинжилсэн байдал, шvvх бvрэлдэхvvн, шvvгчээс захиргааны хэргийн талаар асууж тодруулсан байдал, захиргааны хэргийн шvvхийн шийдвэрийн агуулга, тvvнд гомдол гаргах хугацаа, журмыг тайлбарласан байдлыг бичнэ.

78. Шvvх хуралдааны тэмдэглэл хэд хоногийн дотор бэлэн болсон байх ёстой вэ?

Шvvх хуралдаан дууссан одроос хойш 3 хоногийн дотор шvvх хуралдааны тэмдэглэл бэлэн болгох ба тvvнд шvvх хуралдаан даргалагч, буюу шvvгч, шvvх хуралдааны нарийн бичгийн дарга гарын всэг зурна.

79. Хэргийн оролцогчид шvvх хуралдааны тэмдэглэлтэй танилцаж болох уу?

Хэргийн оролцогчид шvvх хуралдааны тэмдэглэлтэй танилцаж болно. Шvvх хуралдааны тэмдэглэл алдаатай

Шvvх хуралдааны тэмдэглэл алдаатай бичигдсэн бол шvvх хуралдаан даргалагч буюу

шvvх хуралдааны оролцогчийн хэн нэгний санал болгосноор тvvнд 3 хоногийн дотор засвар хийж, энэ тухай тэмдэглэлд тусгаж, шvvгч гарын всэг зурж баталгаажуулна.

80. Нэхэмжлэгч болон тvvний өмгөөлөгч шvvх хуралд ирэхгvй бол шvvх хурал хойшлогдох уу?

Нэхэмжлэгч болон тvvний омгоологч шvvх хуралд ирээгvй тохиолдолд шvvх хангалттай нотлох баримт цугларсан гэж взвэл хэргийг шийдэж болно гэхдээ тэдгээрийг заавал байлцуулах шаардлагатай гэж взвэл шvvх хуралдааныг хойшлуулна. Шvvх хуралд нэхэмжлэгч болон тvvний омгоологч 2 дахь удаагаа ирээгvй бол нэхэмжлэлийг шууд буцаана.

81. □ Захиргааны хэргийн шvvхийн шийдвэрт хэн гарын всэг зурах вэ?

Захиргааны хэргийн шvvхийн шийдвэрт шvvх бvрэлдэхvн /шvvгч/ гарын всэг зурна.

82. Шvvгч шvvхийн шийдвэрт гарын всэг зурахаас татгалзах эрхтэй юу?

Шvvгч шvvхийн шийдвэрт гарын всэг зурахаас татгалзах эрх байхгvй.

83. Захиргааны хэргийн шvvхийн шийдвэрийг хэргийн оролцогчдод хvргvллэх vv? Хэrvээ хvргvллэх бол хэд хоногийн дотор хvргvллэх вэ?

Захиргааны хэргийн шvvхийн шийдвэрийг хэргийн оролцогчдод хvргvллнэ. Шvvхийн шийдвэрийг уншиж сонсгосноос хойш 7 хоногийн дотор хэргийн оролцогчдод хvргvллнэ.

84. Захиргааны хэргийн шvvхийн шийдвэрт засвар оруулж болох уу?

Шvvхийн шийдвэрт хэргийн бодит байдлыг буруу илэрхийлсэн, санамсаргvй тооны алдаа гаргасан, зарим зvйлийг ойлгомжгvй илэрхийлсэн бол шvvхийн санаачилгаар буюу оролцогчийн хvсэлтээр шvvхийн шийдвэрийн агуулгыг оорчлохгvйгээр засвар оруулж болно.

85. Захиргааны хэргийн шvvхийн шийдвэрт засвар оруулах хvсэлтийг хэд хоногийн дотор гаргах вэ?

Хэргийн оролцогч шvvхийн шийдвэрийг хвлээн авснаас хойш 10 хоногийн дотор тухайн шийдвэрт засвар оруулах хvсэлт гаргах эрхтэй.

86. Ямар тохиолдолд захиргааны хэргийн шvvхийн шийдвэрт нэмэлт оруулж

болох вэ?

Дараах тохиолдолд нэмэлт оруулна.

1. Нэхэмжлэлийн шаардлагын зарим хэсгийн талаар шийдвэр гаргалгвй орхигдуулсан
2. Захиргааны хэргийн шvvхийн зардал, улсын тэмдэгтийн хураамж, эд морийн баримтын асуудлыг шийдвэрлээгвй

87. Хэд хоногийн дотор захиргааны хэргийн шvvхийн шийдвэрт нэмэлт оруулах вэ?

Шvvхийн шийдвэр гарснаас хойш 10 хоногийн дотор шvvх оорийн санаачилгаар буюу хэргийн оролцогчийн хvсэлтээр нэмэлт оруулна.

88. Захиргааны хэргийн шvvхийн шийдвэр хэдийд хvчин төгөлдөр болох вэ?

Захиргааны хэргийн шvvхийн шийдвэр уншиж сонсгосноор хvчин тоголдор болно.

89. Захиргааны хэргийн шvvхэд хэд хоногийн дотор давж заалдах эрхтэй вэ?

Нэхэмжлэгч, хариуцагч, тэдгээрийн толоологч буюу омгоологч, гуравдагч этгээд шийдвэрийг гардан авсан одроос хойш 14 хоногийн дотор давж заардах эрхтэй.

90. Захиргааны хэргийн шvvхэд хэд хоногийн дотор хяналтын журмаар гомдол гаргах эрхтэй вэ?

Хяналтын журмаар хянуулах бол шvvхийн шийдвэрийг гардаж авсан одроос хойш 30 хоногийн дотор гомдол гаргах эрхтэй.

91. Анхан шатны шvvхийн шийдвэрийг хvlээн зөвшөөрөхгвй тохиолдолд заавал давж заалдах ёстой юу шууд хяналтын журмаар гомдол гаргаж болох уу?

Анхан шатны шvvхийн шийдвэрт нэхэмжлэгч, хариуцагч, тэдгээрийн толоологч буюу омгоологч давж заалдах эсхvl хяналтын журмаар гомдол гаргах эсэхээ сонгох эрхтэй. Оороор хэлбэл давж заалдахгвйгээр шууд хяналтын журмаар гомдол гаргах эрхтэй.

92. Захиргааны хэргийг Захиргааны хэргийн шvvхэд хянан шийдвэрлэж байх явцад давхар өөр шvvхэд хандаж болох уу?

Оор шvvхэд хандаж болохгvй.

93. Анхан шатны шvvхийн шийдвэрт хяналтын журмаар гомдол гаргаж, УДШ-ийн хяналтын шатны шvvх хуралдаанаас гаргасан тогтоолд давж заалдаж болох уу?

Хяналтын журмаар анхан шатны шvvхийн шийдвэрт гаргасан гомдлыг шийдвэрлээд гаргасан шvvхийн тогтоолд давж заалдах гомдол гаргах эрхгvй.

94. Захиргааны хэргийн шvvхийн шийдвэрийг хэдийд биелvvлж эхлэх вэ?

Хэргийн оролцогчид шvvхийн шийдвэрийг хуулийн хvчин тоголдор болсон одроос эхлэн биелvvлэх vррэгтэй. Захиргааны хэргийн шvvхийн шийдвэрээ биелvvлэх арга, журмыг гаргасан шийдвэртээ тодорхойлно.

95. Давж заалдах гомдлоос хэрхэн яаж, хэдийд татгалзах вэ?

Давж заалдах гомдол гаргасан этгээд шvvх бvрэлдэхvнн, шvvгч зовлолдох тасалгаанд орохоос омоно хэрэг шийдвэрлэх ажиллагааны аль ч ve шатанд давж заалдах гомдлоосоо татгалзах эрхтэй.

96. Давж заалдах гомдлоос шvvх хуралдаан эхлэхээс өмнө татгалзаж болох уу? Ямар vр дагавартай вэ?

Давж заалдсан этгээд давж заалдах шатны шvvх хуралдаан эхлэхээс омоно гомдлоосоо татгалзвал тvvнийг давж заалдах гомдол гаргаагvйд тооцно.

97. Шvvх хуралдааны явцад давж заалдах гомдлоос татгалзвал яах вэ?

Шvvх хуралдааны явцад давж заалдах гомдлоос татгалзвал захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг хэрэгсэхгvй болгох тухай шvvх магадлал гаргана.

98. Давж заалдсан гомдлыг захиргааны хэргийн шvvх хэд хоногийн дотор шийдвэрлэх ёстой вэ?

Давж заалдах гомдол гарсан хэргийг Улсын дээд шvvхийн захиргааны хэргийн танхим хвлээн авснаас хойш 30 хоногт багтаан хянан шийдвэрлэнэ.

99. Давж заалдах шатны шvvх хуралдаанаас ямар нэртэй шийдвэр гарах вэ?

Захиргааны хэргийн шvvхээр эрхээ хамгаалуулах тухай хуулийн асуулт хариулт

Бичсэн Administrator

2010 оны 4-р сарын 25, Ням гариг, 10:48 -

Давж заалдах шатны шvvх хуралдааны магадлал гарна. Магадлал уншиж сонсгомогц хуулийн хvчин тоголдор болно.

100. Хэд хоногийн дотор магадлалыг нэхэмжлэгч, хариуцагчид хvргvvлэх вэ?

Магадлалыг гарснаас хойш 7 хоногийн дотор нэхэмжлэгч, хариуцагчдад хvргvvлнэ.